

Gavybos pramonė: palaima ar **prakeikimas**?

Gavybos pramonės poveikis lyčių lygybei

Moterys sudaro 70 procentų tarp pasaulyje skurdžiai besiverčiančių žmonių. Tačiau nėra jokių specialių sąlygų, užtikrinančių joms naudos gavimą iš gavybos pramonės – naftos, dujų ir kasybos sektoriuose.

Mergaitė iš Machiguenga genties, vienos iš labiausiai paveiktų dėl Camisea dujų vamzdyno tiesimo
© Antoine Bonsorte, Amazon watch

Vietinė šeima šalia Yanacocha aukso kasyklos, Peru. © Sjoerd Panhuysen

Asilo traukiamos vežėčios prie Qarabork, Azerbaidžane šalia Baku-Ceyhan naftotiekio vamzdynų iš Kaspijos jūros naftos verslovių.
© Willemijn Nagel

© Aaron Goldzimer, environmental defence

Faktiškai, moterys yra labiausiai pažeidžiamos dėl gavybos projektų neigiamo poveikio, nes paprastai moterys yra atsakingos už gamtinių išteklių, kuriems yra pakenkiama, panaudojimą. Tačiau moterys dažnai yra nustumiamos į šalį ir nepaisoma jų nuomonės sprendimų priėmimo procese dėl didelio masto vystymo projektų ar gamtinių išteklių valdymo. Jos taip pat neįtraukiamos į naudos dalybas iš šios plėtos.

Daug moterų įtraukta į neformalią ir neapmokamą ekonominę veiklą, kaip antai žemės ūkio darbai pragyvenimui, vandens nešiojimas ar malkų rinkimas. Moterų diskriminacija ir pagarbos stoka jų neapmokamam darbui yra ypač aštri visuomenėse, kuriose dominuoja "vyriška" veikla, esanti ekonominės plėtos pagrindu (pavyzdžiui kasyba).

Netgi įsitraukusios į formalią darbo rinką moterims tenka dirbti ilgesnes darbo valandas už mažesnę atlygį, lyginant su panašiu vyrų darbu. Privataus sektoriaus vadybos ir administracinės valdžios postuose, atsakinguose už gavybos pramonę, lyčių nelygybė ypač ryški.

Pavyzdžiai

Nors gavybos projektų poveikis dažnai yra skaudus visai bendruomenei, kasybos ir naftos gavybos projektai turi tendenciją neproporcingai smarkiai neigiamai paveikti moteris.

Gera pagrįsti lyčių lygybės aspektai, susiję su gavybos pramonės projektais, apimantys:

- Moterų atskirtis ir marginalizacija nuo derybų su kasybos kompanijomis dėl projektų ketinimų, atskaitymų žemės savininkams nuo kasybos ir kompensacijų sistemos.
- Ribotas priėjimas prie naudos iš kasybos plėtos, ypač kas susiję su pinigais ir įdarbinimu. Tai dažnai sąlygoja didesnę ekonominę priklausomybę nuo vyrų (kurie yra tokių projektų naudos gavėjai, pinigų ir darbo pavidalu). Tai veda prie moters tradicinio vaidmens ir atsakomybės nykimo. Pavyzdžiui, Indonezijoje didelio masto pramoninė kasyba nuskurdino moteris, joms netekus tradicinio užsiėmimo išgauti auksą iš nenaudojamų atliekų. Tuo tarpu mineralinių išteklių nykimas ir vandens bei žemės tarša trukdo produktyviam moterų vaidmeniui vietos bendruomenėse.¹
- Padidėjęs krūvis moterims dėl vaikų priežiūros ir apsirūpinimo maistu bei vandeniu, kai vyrų nėra ir jie dirba kasyklose. Aplinkinių žemių ar vandens užterštumas dar labiau apsunkina šiuos darbus. Pavyzdžiui, Korsakovo mieste Sachalino saloje, Shell statoma suskystintų gamtinių dujų gamykla padidino sunkiojo transporto judėjimą per miestą. Tai sunaikino miesto vandens tiekimo infrastruktūrą ir sukėlė vietos moterų susirūpinimą dėl savo vaikų ir šeimynos saugumo.²
- Moterims gavus darbo kasybos ar naftos gavybos projektuose, yra daug atvejų dėl diskriminacijos darbo vietoje. Pavyzdžiui, ilgesnės darbo valandos už mažesnę nei vyrų atlyginimą tokiose pačiose pareigose, nepakantumas dėl higienos, nėštumo ar motinystės poreikių.

SKALĖ

POVEIKIS

PAVYZDŽIAI

LYČIŲ LYGYBĖS REIKALAI	GAVYBOS PRAMONĖ	NELYGYBĖ	PAŽEIDŽIAMUMAS	MOTERYS
		PASAULINIS	TEISĖS	

- Nepakantumas dėl vietinių moterų religinio ar dvasinio prisirišimo prie savo aplinkos ir žemės, ypač kai jos iškeltos dėl kalnakasybos darbų.
- Didesnė rizika dėl ekonominio nuskurdimo šeimynoms ir namų ūkiams, kuriems vadovauja moterys, arba vyrų paliktoms moterims, ypač perkėlimo atvejais.
- Padidėjęs smurtas šeimoje prieš moteris dalinai dėl sumažėjusio moterų socialinio ir ekonominio vaidmens vietos bendruomenėje
- Padidėjusi rizika ir pažeidžiamumas dėl susirgimų AIDS ir kitomis lytiškai plintančiomis ligomis, seksualinio išnaudojimo, prekybos moterimis, sąlygota kaip laikinai plūstelėjusių darbams vyrų, taip ir poreikio gauti pinigų šeimos išlaikymui. Tuo tarpu, šie uždarbiautojai dažnai atvyksta, palikę savo dideles šeimas be pajamų šaltinių. Šios tendencijos pavyzdys yra iš Baku-Tbilisio-Ceyhan naftotiekio vamzdynų statybos, kur buvo matomas prekybos žmonėmis ir prostitucijos augimas šalia visos vamzdyno trasos Azerbaidžane.³

Rekomendacijos

Pripažinimas, kad moterys savaime negauna naudos iš kalnakasybos ir faktiškai prisiima pagrindinę neigiamą įtaką, yra būtina sąlyga, norint tinkamai spręsti neigiamus lyčių lygybės aspektus, kylančius dėl gavybos pramonės vystymo. Dar svarbiau yra pripažinti moteris kaip vienas iš pagrindinių suinteresuotųjų gamtinių išteklių valdymu ir vystymu, bei kaip ūkinius veikėjus su savo teisėmis. Ši svarba dar padidėja, pripažinus, kad moterys dažnai yra atsakingos už vaikų gerbūvį. Moterų aktyvus, laisvas ir kompetentingas dalyvavimas sprendimų priėmimo dėl gavybos pramonės projektų yra esminė sąlyga užtikrinti ilgalaikį socialinį ir ekonominį gerbūvį vietos bendruomenėms.

Mūsų reikalavimai

- Gavybos pramonės projektų rėmėjai turi pilnai įtraukti lyčių lygybės klausimus į visas projekto vystymo stadijas. Jie turi atlikti lyčių lygybės tyrimą ir poveikio vertinimą kaip sudėtinę projekto planavimo ir kūrimo proceso dalį. Šie vertinimai turi apimti praktinius moterų poreikius, tokius kaip apsirūpinimas maistu ir vaikų saugumas, vienoda kontrolė ir priėjimas prie išteklių, bei nauda iš gavybos pramonės projektų.
- Vyriausybės turi padidinti ir sustiprinti pastangas, apsaugančias ir skatinančias pagarbą žmogaus teisėms susijusioms su moterimis ir lyčių lygybe, remiantis tarptautine teise.
- Tarptautinės finansinės institucijos, tokios kaip Pasaulio bankas, Europos investicijų bankas ir Europos plėtros bei rekonstrukcijos bankas turi pripažinti savo įsipareigojimus pagal tarptautinius žmogaus teisių įstatymus ir aktyviai saugoti ir skatinti moterų teises savo projektuose ir politikoje.
- Kalnakasybos kompanijos ir vyriausybės turi suformuoti tinkamus vidinius pajėgumus ir skirti reikalingus išteklius sėkmingam lyčių lygybės politikos sukūrimui, įgyvendinimui ir vykdymui savo veikloje. Be to, jie turi numatyti pakankamus vykdymo saugiklius ir mechanizmus, tokius kaip lyčių lygybės auditas, vidinė stebėseną ir vertinimo bei patvirtinimo sistemos.
- Tokia lyčių lygybės politika turi skatinti lyčių lygybę, moterų teises ir įgalinimą.

Informacijos šaltiniai:

EarthRights International, Mining, Gender, and the Environment in Burma - Mining:
http://www.earthrights.org/burmareports/mining_gender_and_the_environment_in_burma_8.html
 Communities and Small-Scale Mining, Summary of Lessons from the Asia-Pacific Learning Event:
 Women Miners in the Asia-Pacific Region: http://www.casmsite.org/Documents/PSDN_Outcomes.pdf
 Third World Network, Asia-Pacific women grapple with financial crisis and globalisation:
<http://www.twinside.org.sg/title/grapple-cn.htm>
 World Rainforest Movement, India: Women's response to devastating mining:
<http://www.wrm.org.uy/bulletin/80/India.html>
 III International Women and Mining Conference, India, 2004: <http://www.mmpindia.org/womenmining.htm>
 Gender and mining in Kenya: the case of Mukibira mines in Vihiga district:
<http://www.eldis.org/go/display/?id=12112&type=Document>
 Mines and Communities:
<http://www.minesandcommunities.org/woman/woman.htm>
 Women Miners in Developing Countries: Pit Women and Others, Ashgate, 2006:
<http://astore.amazon.com/oneworld.net03-20/detail/0754646505>

¹ Oxfam Australia, Tunnel Vision. Women, Mining and Communities, 2002
<http://www.oxfam.org.au/campaigns/mining/news/index.html>

^{2; 3} CEE Bankwatch Network and Gender Action, Boom Times Blues: Big oil's gender impacts in Azerbaijan, Georgia, and Sakhalin, 2006

Šis faktų žiniaraštis buvo parengtas su Europos Sąjungos finansine pagalba. Šio žiniaraščio turinys yra Europos Žemės draugų, Olandijos Žemės draugų, Prancūzijos Žemės draugų ir CEE Bankwatch Network išimtinė atsakomybė ir jokiais aplinkybėmis negali būti laikomas kaip atspindintis Europos Sąjungos poziciją.

SKALĖ

PAVYDŽIAI

REIKALAVIMAI

ŠALTINIAI

KONTAKTAS